

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1615. Soc. 76.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

Mauri cepissent majorem præfidiariorum partem: quod ipsi non essent numi tot redimendis captivis, transiit in Hispaniam, vim magnam æris contraxit ex personis piis, quo plurimos servitute liberavit. Cum tamen & hæc pecunia multitudini tantæ eripiendæ non sufficeret, oppignoravit verbum suum, solvitque pretii reliquum, gubernans dioecesim Portalegrensem.

14. Quidquid habuit, egentium erat. Semel petenti aliquid, quo nudos artus defenderet à temporis injuria, dejecit è fenestra pallium suum. Quando dicebant domestici, sæpe ab egenis ipsum falli; aiebat, non curandas fraudes, quæ sibi donanti felices forent. Sollicitus fuit in cognoscendis honestorum pauperum necessitatibus, ut succurreret, antequam flagitarent. Societatem nostram in eam urbem vocavit. Socios aluit, dum viveret. Post ejus mortem Capitulum nobis eadem contulit subsidia. Novembri mense anni 1598. dioecesim ingressus, eam rexit annos sexdecim. Sepultus in templo maximo. Successit illi Anno 1616. Rodericus à Cunea, postea Portuensis, Bracharenfis, & Ulyssiponensis Antistes.

Annus 1615. Soc. 76.

1.

Moritur Ven.
P. Claudius
Generalis.

Funestus nostræ Societati accidit primus anni mensis, cujus die postremæ morte ereptus est vir immortalis dignus memoriâ Venerabilis P. Claudius Aquaviva universæ Societatis Moderator, seu Præpositus Generalis. Ipse obitus die nostro Petro Novasio Doctore Theologo, cum interesset Concilio sanctæ Inquisitionis Ulyssipone, Frater Vincentius Pereira Dominicanus dicit Societatis Generalem obiisse. Supervenientibus postea certis nunciis, Novasius ex Fratre Vincentio quæsit, unde cognovisset? Respondit, esse in comitio suo virum sanctum sæpe res hujusmodi enunciantem, ex ipso audivisse.

2. Ven. P. Claudius Aquaviva, in quo summa fuerunt omnia, prognatus est parentibus illustrissimis Ducibus Atrienfibus. Ipsum natura dotibus præcellentibus ornavit, ingenio ad capeffendas scientias promptissimo, prudenti rarâ, & in agendis rebus spectatissimâ. His accessit admirabilis morum integritas. Gaudebat jam celfo munere in Palatio Pontificio, cum Nostroyum tum charitatem in morbis perniciosos navatam considerasset; tum modestiam, quando Pontificem conveniebant, omni spe caducarum rerum spretâ, militiam Christi apud nos complectitur.

Conventus
Provinciae.

3. Nondum numerabat Societatis quatuordecim annos, cum est creatus Generalis. Rexit ordinem annis triginta & quatuor; inter omnem rerum varietatem semper sibi par, & rebus vel prosperis, vel adversis. Ad successorem eligendum mense Majo habita Ulyssipone Provincia Comitia, Præsides P. Doctore Francisco Perreira, qui P. Joanni Alvaro Provinciali successit. Electores cum ipso Romam ituri designantur PP. Nonius Mascarenus, & Joannes Alvarus. Dum iter faciunt Romam, ægrotavit Conimbricæ Mascarenus; cum is brevi restitueretur sanitati, suffectus P. Antonius Abreus Salmanticæ, quo Mascarenus devenit, rediit in Lusitaniam.

Congregatio
Generalis.

4. Generali Congregationi septimæ factum initium 5. Novembris. Eiusdem die 15. electus Præpositus Generalis P. Mutius Vitellescus Romanus. Lusitanicæ Assistentis P. Nonius Mascarenus successit fratri suo Antonio Mascarenio, de quo tanta fuit P. Mutio existimatio, ut in eo conventu, cæteris variantibus semper ipse tulerit suffragium pro Mascarenio. Postea sincerè factus est, in eo venerabili confesfu neminem se digniorem Generalatu esse opinatum. Legentibus Antonii vitam facile apparebit, quanta in viro ad tam celsum munus fuerit habitudo.

5. Jul.

5. Jussum est, ut deinceps postremis quatuor diebus majoris hebdomadae in Dominicae Passionis venerationem ab omni colloquio abstinereatur. A-
De pileis Co-
adjut. Cong.
VII. Decr. 24.
& 47.
 ctum de pileis Coadjutorum, quod jam in aliis comitiis ventilatum fuerat, videbatur nempe indignum, eos uti pileis clericalibus: qui ideo prohibiti ingressuris, permitti tamen iis, qui jam erant in societate: sublatâ dispensandi facultate, etiam ipsi P. Generali. Verum non dabatur tum executioni tale decretum; sed, ut infra dicitur, Congregatio VIII. Decr. 21. id exequendum efficaciter injunxit; nec amplius dissimulatum.

6. Brachara 18. Februarii morientem conspexit Ven. P. Joannem Cardinum. Natus est Moncorvi in Transmontana provincia; quamvis, si spectentur regni leges, ejus patria censetur Viana in Transtagana regione, quod ejus parens triennio illic ageret Regium magistratum. Parentes cum nobilitate, tum virtute splendebant. Habuit Cardinius tres patruos, & fratres duos in Societate; sorores, præter unam, quæ nupsit, se sanctimonialibus adjungere. Propterea solebat Joannes suis fratribus crebro dicere: *Recordamini, nos genus esse Sanctorum.*

Mort. Ven. P.
Joannis Cardini.

7. Cum parentibus essent jam filia quatuor, votò se obstrinxere sacellum divo Joanni Baptista edificandi in oppido Campo majore, si domi viderent prolem masculam. Facti compotes voti, filio indiderunt Joannis nomen. Ille profectò factis suis virtute plenis ostendit à DEO se exoratum. Conimbricam missus causâ discendi scientias nihil antiquius habuit, quam servare mores illatos. Erat exemplo cunctis Academicis. Præcallebat ingenio, propterea magnam de ipso parentes spem conceperant. Laureatus in Jure Pontificio Doctoris gradu suasionem amicorum conatus est, præviis solitis experimentis, indipsi Collegiaturam, ut vocant, in regali Collegio divi Pauli: quamvis ejus merita forent nota, ipsi prælati est alius, quem juvit major potentia.

8. Id agere tulit Joannis animus generosus; inde lux immissa à DEO, ut cognosceret, quanti debeant aestimari humanæ res. Idcirco decrevit, mundò conculcatò, totum se Deo tradere. Societatem jam sacerdos inivit Conimbricæ 23. Junii anno 1611. Non pauci scholastici florentissimis ingeniis præditi, Joannis exemplo permoti se dedere sacris familiis. Primum insumpsit mensem se comparando ad primum sacrificium, quod fecit postremâ Julii in sacello tiro-
 num tanto pietatis sensu, ut perennes illi fluxerint lacrymæ, nec, dum vixit, sine ipsis ad aram operatus est.

9. Aiebat, duo sibi apparere difficultia, somnum accomodare horis solitis, & persistere multum flexis genibus. Verum ita se, Deo favente, rigori utrique assuefecit, ut exiguo somno foret contentus, & nonnunquam majorem noctis partem traduceret genibus nixus. Adhuc tiro comitatus sacerdotem missionem habuit Visonii; rarum illius exemplum annis plurimis apud eos ci-
 ves recens fuit. Post tirocinii primum annum Bracharam missus est, operam impensurus Philosophiæ. Tum domi, tum foris singularis de ipsius virtute crevit opinio, exemplis non paucis corroborata.

10. Biennii vota suo scripsit sanguine, ac tulit è collo suspensa in crumena, dum vixit. Ardentissime flagitavit ad Indiam mitti. Procul dubio audirentur vota, si instructus Theologiâ esset. Interim fovit hunc sanctum ardorem edocendo famulos domesticos, & mendicos ad ostium catechesim. Festis diebus excurrebat Apostolico more per vicos & pagos Bracharæ conterminos. Frequens erat in adeundis carceribus & nosocomiis.

11. Scienter non violavit regulam Instituti nostri. In sui contemptu, paupertate, obedientia, amore tenerrimo adversus sacrosanctam Virginem, & studio caterarum virtutum æquavit sanctimoniâ præclaros viros. Denique tantus fuit, ut qui exceptit totius vitæ confessionem, sit testatus, amisisse nunquam eam, quâ in lustrali fonte adornatus erat, gratiam. Sensit ardentissima desideria DEum videndi, quæ postliminiò explenda cognovit. Medici febrim, quâ prostratus fuit, censuere rem esse exigui momenti: verum Joannes planè affirmavit

mavit se moriturum. Instanter petivit à Reſtore, juberet corpus ſuum in ſterquilinium conjici, ſinerétque humi poſitum exſpirare. Manu tenens Chriſti Crucifixi ſimulacrum, ipſumque alloquens ſuaviſſimè animam egit ætatis anno trigefimo, Societatis tertio, & octavo menſe.

12. Illud omnibus exiſtimatum ſingulare DEI beneficium, quòd prope mortem, dum Joannes oſculatur Crucifixum, effigies clavis ſoluta, incidit in ejus vultum, tanquam felicem animam exceptura. Servatur hodie Crucifixus in templo Bracharenſi cum litteris dictum eventum ſignificantibus. Joannis vitam plenam virtutibus ac miraculis in lucem edidit noſter Sebaſtianus Abrens, & alii quàm plurimi. Legitimis etiam testimoniis comprobata ſunt ejus facta & virtutes, ut illum Mater Eccleſia, ſi videatur, locet in altariſus.

Moritur Ven.
P. Sebaſt. Barradas.

13. Conimbricæ 14. Aprilis animam omni virtutum genere excultiſſimam triumphanti in Coelis Societati tranſcripſit Vener. P. Sebaſtianus Barradas Ulyſiponenſis, unus è magnis luminibus noſtræ Societatis. B. Virgo ab ſcala in cœnobio Patrum Prædicatorum voce non obſcurà ipſi imperavit Societatem ingredi; obſecutus eſt 27. Septembris anno 1558. ætatis decimo ſexto. Ingenio pollebat ad ſcientias & diſcendas, & tradendas felicifſimo, præterea dotibus præclarifſimis ad exornandum ſacrum ſuggeſtum.

14. Divinas litteras profeſſus Eboræ annis plurimis, ibique Doctōris inſignitus epomide. Quanta fuerit ejus in ſcripturis divinis ſapientia, teſtatur illius in Evangelia multiplex volumen ſacræ eruditione refertiſſimum. Ipſimet libri præſeferunt Authoris ſui pietatem. Amor, quo B. Virginem eſt proſecutus, nullis explicatur verbis. Confirmatur aliquando vacillantem in vocatione ſocium, volens declarare, quantum eſſet bonum Societas, impetu quodam ſpiritus, *Hoc bonum tale eſt, ajebat, ut ipſamet Virgo mihi dixerit, ut ingrederet Societatem: ipſa mihi dixit, ipſa mihi dixit.* Sociis frequenter luadebat, plurimum Virginem matrem diligere, quoniam ipſa favente Societatem ingrediebatur, & in eadem perfeverabamus. Quoties de Virgine fiebat ſermo, in oculis, vultu, & labiis eminebat ſanctus ardor, quo calebat intus. Ferebat ægerimè, intueri Virginis aliquam effigiem minùs, quàm par eſt, decentem. Viri doctiſſimi, cum legerent, quæ de Virgine Sebaſtianus ſcripſit, præſertim in primo volumine, confeſſi ſunt, nescire ſe, quòd author ullus tractaret ejusmodi materiam majori ſuavitæ, affectu, atque eruditione.

15. Non minoribus obſequiis coluit ſanctiſſimam Euchariftiam. Ad faciendum ſacrum ſe comparabat diligentifſimè per binam, trinamve orationis horam. Morabatur in ſacrificio peragendo vel horà integrà, vel amplius. Vix avelli poterat à venerando myſterio. Acceptor ſuſtinebat contremiſcebat toto corpore. Ut ſacrum continuaret, neceſſum erat admoneri à miniſtro. Inter habendam coram DEO orationem incendebatur, & vix poterat urentem intus fervorem capere. Aliquando ſimilis attonito egreſſus ad oſium cubiculi, ut reciprocaret animam, dixit ſocio ſibi obvio: *Meditabar modo Tartareas flammas, & penas; morerer præ horrore concepto, niſi mentem advocarem, atque de cubiculo profugerem ad auras captandas, & reciprocandum ſpiritum.*

1. Sæpe in concionibus uſurpabat hanc vocem, *æternitas, æternitas.* Percontantibus, cur id verbum toties pronunciaret, reſponſit: *quoniam me irrefacit, & cogit eſſe virum bonum.* Alienifſimus erat à confabulationibus cum externis. Novem annis Eboræ ad communem januam ab ullo mortali non eſt vocatus: quod, conſiderato noſtro vivendi more, & qui vir foret Sebaſtianus, vix credi poteſt, & explicat ſupra modum inſenſum commercii otioſis animum.

17. Nemo proprii contemptis ſtudioſior vixit, aut appetentior ſui corporis ſubjugandi. Paupertatis religioſæ vix exiſtimare poſſum apud nos rariuſſiſſe exemplum. Non mendicus ullus veſtem externam tot obruit centonibus, quot ille geſtabat internam. Noctu Majorum juſſu ſublato veſtimento tam inutili, ſubſtituebatur aptum; reperto furto profundeſcebat inſolabiles lacry

crymas. Illi erat in deliciis thorax lineus; novo posito, Vestiarius noctu vestitum sustulit, atque ut aliis usibus jam ineptum transtulit in peniculum ad everrendum furnum; comperto furto, adit vestiarium, uberibus lacrymis sibi reddi postulat; cumque dicto ministerio applicatum intelligeret, sine mora convolat in furnum, ac recipit suum thoracem, sibi que gratulatur, tanquam opima spolia reportaret ab hoste.

18. Mille vexationibus corpus suum persecutus, fraudabat victu exquisito, grossiore contentus. Nonnunquam suppositis urticis inter Iodices volubatur sese. Si majores sinerent, vitam omnem consumere paratus in missionibus obeundis. Semel excurrit per provinciam Beirensensem incredibili populorum motu. Decumbens lecto tumefactis pedibus, aiebat, id esse supplicium, quod huc illuc non discurreret Apostolico more seminando per Beirentes agros Dei Verbum. Iners otium ad mortem usque exosus. Annis postremis frequenter exhortationes habebat ad socios, id se facere dictitans, ne victum otiosus consumeret. Non sine lepore proferebat, calamum suum esse sibi sarculum, quo sudando in agricultura parabat quotidianum victum.

19. Se, suaque semper habuit vilissimo in pretio. Obedientiâ coactus scripsit aequè doctos, ac pios libros, qui sunt in lucem editi. Suos labores felices reputabat, si ex ipsis unius animæ oriretur æterna salus. Morti vicinus à Collegii Rectore jubetur monitum aliquod ad solandum focos edicere; voce quantumvis fractâ, modo tamen concionantis, *Humiliamini*, inquit, *sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis. Non est aliud consilium. Si mus omnes humillimi, Christum Deum, ac Dominum nostrum imitantes, qui vixit totâ fuit Magister humiliatus, & quando est mortuus, inclinato capite emisit spiritum.*

20. His dictis, caput reclinavit super lævum brachium; nec ampliùs verbum, quod intelligeretur, pronunciavit. Post mortem tum nostri, tum externi, Episcopus, & Academici jacentis in feretro manum exosculati sunt. Tenuissima supellex in reliquis partita. Confluxit innumerus populus ad figenda pedibus oscula, & Marianæ coronæ globulis corpus contingendum. Ossa tanquam viri excellentis hodie sunt in facello domestico S. Antonii. Ex ipsius laboribus fuerunt typis vulgata quatuor volumina in Evangelia, & Itinerarium filiorum Israël. Vita Sebastiani virtutum omnium plenissima ornamentis à pluribus scripta, & formis typographicis excusa.

21. Eboræ ad securiora transiit Blasius Alvarus Eborensis tiro scholasticus imitator B. Aloysii Gonzagæ, ^{Mors Blasii Alvari.} cuius die festa Junii vigesimâ primâ solutus corpore. Cum ad nos venit, optimis jam erat institutus virtutibus. De prandio suo bonam partem donabat mendicis. Erga Magistros suos utebatur singulari comitate. Martio hujus anni additus fuit nostris tironibus. Dum ægrotauit, seque vidit morti proximum, mirificè est recreatus; quodque ardentè petiit Aloysio die sacrâ de vivis exire, impetravit. Secundâ post meridiem horâ interrogavit Magister, si quid veller? Cupio, inquit, audire tirones canentes. Piâ cantiunculâ sic est incensus ad æternæ felicitatis desideria, ut exclamaverit: *Si tanta suavitas inest terrestri musica, quantâ imbuetur Cælestis?* Paulo post inunctus sacro ceromate, quietissimè profectus ad Superos.

22. Non silendus Petrus Dominguius, qui postquam triginta quatuor, ^{Mors & legatum Petri Dominguii.} & ampliùs, annos egisset Procuratorem litium nostri Eborensis Collegii, cui magnâ dexteritate ac fidelitate serviit, hoc anno moriens legavit nostro templo, in quo fuit sepultus, centum scuta Romana ad ferculum Eucharisticum exornandum.

23. In Ulyssiponensi Domo Professa septuagenarius obivit P. Ludovicus Alvarus Coadjutor spiritualis, natus Trouxifalii diocesis Ulyssiponensis. ^{Mors P. Ludovici Alvari.} Egit multis annis Procuratorem Provinciæ, ac rexit diversa Collegia. Singularis obedientia illum exornabat. Ultimo quadriennio jacuit affixus lecto, quas

æru-

ærumnas animo sustinuit æquissimo, semper tam lætus rebus molestis, ac fuerat prosperis.

Ingressi.

24. De novo inter alios accrevêre Societati Emmanuel Martinus Alvensis, in Madurensi Missione præclarissimus operarius. Antonius Gonçalvius Estremotienfis, Doctor Theologus, ac Professor in Eborensi Academia, qui Romæ Assistent obijt. Antonius Ferrazius Coadjutor, Portuensis, vir multæ virtutis, & artis medicæ peritissimus.

Profecti ad missiones ultramarinas.

25. Duodecim se mari commiserunt redûcturi Indanos, tot Lusitani, quot Itali. Præerat P. Emmanuel Rodericus, qui Rectorem egit Bracharenfis Collegii. Ad Angolam missi P. Hieronymus Vogadus cum potestate Visitatoris, & P. Michaël Alphonsus Arrayolensis, uterque apud eas gentes insignis Operarius. Duo sacerdotes confecto studiorum curriculo, ad Hyberniam patriam suam navigarunt. Alter haud multo post adventum suum in odium fidei detrusus est ad carcerem. Nomina non exprimunt Manuscripta.

Inauguratur Episcopus D. Rodericus à Cunea.

26. In templo Domûs Professæ consecratur Episcopus Portalegrensis Illustrissimus Dominus Rodericus à Cunea, peculiariter benevolus nostræ Societati. Ipsâ die nobiscum in triclinio sumpsit prandium. Consulturus domûs silentio & quieti nullum de domesticis suis adhibuit. Heros est immortaliter meritis de diocesis, quas rexit, exornavitque scriptis suis ac historiis prælo datis.

Ossa Joannis Borgiæ.

27. Ad idem templum sunt convecta ossa Joannis Borgiæ Comitis Fcallensis filii S. Francisci Borgiæ. Quod reliquius Sanctorum illud templum locupletavit, Societas illi donaverat ad se, suosque sepeliendos sacellum maximum. Condita fuerunt ossa in ejus sacelli fornice subterraneo. Illius Coniux Francisca Aragonia Lusitana misit ad sumptum mille & quingentos cruciatis, & serica pro aris vestimenta cum multis reliquiarum arcis.

Moritur Alphonsus Castelbrancus Episcopus.

28. Duodecimâ Maji nostrum Conimbricense Collegium egregio fauore mors spoliavit Alphonso Castelbranco Episcopo. Assederunt ægrotanti nostri homines, eique omnia charitatis officia impenderunt. Tanquam vir justus & piissimus è mundo discessit. Collegio legavit Bibliothecam bis mille cruciatis æstimatam, peristromata de figuris mensium, & tabulas de historia S. Tobiae, ac de duodecim Apostolis, præterea conciones suas, quæ servantur in Tabulario.

Donatio Dominae de Lara.

29. Etiam hoc anno donavit eidem Collegio suam bibliothecam Excellentissima Domina Beatrix de Lara vidua Petri Medicei filii Cosmi I. & fratris Francisci & Ferdinandi I. magnorum Hetruriæ Ducum, quæ nostris rebus plurimum semper faverat, etiam meditata Societati Collegium Averii, ubi degebat, fundare. Sæpe ad suum solatium eò nostros accersebat è Conimbricensi Collegio.

Portalegræ Gymnasium aperitur.

30. Portalegræ initium accepit Latinitatis Gymnasium. Novus Episcopus Rodericus à Cunea exceptus ab scholis oratione Latinâ & eclogâ plurimum gratosâ & eleganti, actoribus scholasticis.

Farenfis domus mutatur in Collegium.

31. Farenfis domus, quæ hæcenus dicebatur Professæ, in Collegium transmutatur. Facta pro illustrissimo Domino Fernando Martinio Mascarenio solita suffragia, quæ per universam Societatem indicuntur pro Collegiorum Fundatoribus, Scholis, dum hæc scribuntur anno 1721. sunt duo Gymnasia, scientiæ moralis & duplex Latinitatis. Primus Rector fuit P. Didacus Valentius Ulyssiponensis qui labentibus annis promotus est ad insulas Japonenses.

Annus 1616. Soc. 77.

Profecti ad Paraguayum.

Calendis Novembris die omnibus Sanctis dicato Ulyssipone movit ex diversis nationibus ingens operariorum numerus ad Paraguayum in America Castellana. Inter eos ceniebantur Joannes Castellus, Alphonsus Rode-